

Beneden Molendijk te Oud-Beijerland, gemeente Hoeksche Waard

Bureauonderzoek

SWECO ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 2835

Versie	Status	Datum
C1	Concept opgeleverd aan opdrachtgever	xx-03-2025
D1	Definitief	20-03-2025

Verantwoording

Titel: Archeologisch bureauonderzoek Beneden
Molendijk te Oud-Beijerland, gemeente
Hoeksche Waard

Sweco Archeologische Rapporten 2835

Projectnummer: 51028721
Opdrachtgever: Fullhouse B.V.
Referentienummer: NL25-648800269-129014
Versie: D1
ISSN-nummer: 2468-4813

Datum: 20-03-2025

Auteur: Florence Fowkes
E-mailadres: florence.fowkes@sweco.nl

Gecontroleerd door: Jan Jaap Hekman
senior KNA archeoloog (actornummer
64229705)

Paraaf gecontroleerd:

Vrijgegeven door: Jeroen van Rooij
Teammanager Heritage Consultancy

Paraaf vrijgegeven:

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens.....	5
Samenvatting	6
1 Inleiding	7
1.1 Inleiding	7
1.2 Locatie plangebied	7
1.3 Overheidsbeleid en kader onderzoek.....	7
1.3.1 Omgevingsplan	8
1.3.2 Gemeentelijk archeologiebeleid	9
1.4 Toekomstig gebruik	12
1.5 Huidige situatie en gebruik	12
2 Bureauonderzoek	13
2.1 Inleiding	13
2.2 Uitvoering onderzoek	13
2.3 Aardwetenschappelijke situatie	14
2.4 Archeologische gegevens	20
2.4.1 Archeologische monumenten.....	21
2.4.2 Archeologische vondsten en waarnemingen (Archis)	21
2.4.3 Archeologische onderzoeken (Archis)	24
2.4.4 Ondergrondse bouwhistorische waarden.....	27
2.4.5 Overige bronnen.....	27
2.5 Historische situatie en mogelijke verstoringen	27
2.5.1 Historische situatie	27
2.5.2 Historische kaarten.....	27
2.5.3 Militair-historische gegevens	33
2.5.4 Mogelijke verstoringen	33
3 Archeologische verwachting.....	34
3.1 Gemeentelijke archeologische waarden- en verwachtingskaart.....	34
3.2 Gespecificeerde archeologische verwachting	34
4 Conclusie en advies	35
4.1 Conclusie.....	35
4.2 Advies.....	35
Literatuur en gebruikte bronnen	37
Bijlage 1 Geologische en Archeologische perioden	
Bijlage 2 Ligging plangebied	

Administratieve gegevens

Administratieve gegevens

Uitvoerder	Sweco Nederland B.V.
Soort onderzoek	bureauonderzoek
Provincie	Zuid-Holland
Gemeente	Hoeksche Waard
Plaats	Oud-Beijerland
Toponiem	Beneden Molendijk
Kadastrale gegevens	Niet bekend
Kaartblad	37G
Centrum-coördinaten	x: 87493.63 / y: 426984.96 x: 87593.86 / y: 426964.46 x: 87488.16 / y: 426962.63 x: 87587.82 / y: 426940.65
Digitale kaart onderzoeksgebied	Zie bijlage 2
Opdrachtgever	Fullhouse B.V.
Onderzoekskader	Omgevingsvergunning
Archis onderzoeksmelding	5714342100
Oppervlakte plangebied	Ca. 2500 m ²
Archeoregio	Zeeuws kleigebied
Bevoegde overheid	Gemeente Hoeksche Waard
Projectmedewerker(s)	Florence Fowkes (junior archeoloog), Diana de León Subías (Senior KNA archeoloog, actornummer 12609693)
Projectnummer Sweco	51028721
Periode van uitvoering	Maart 2025
Beheer en plaats van documentatie	Sweco Nederland BV, vestiging Groningen

Kwaliteitsborging

Sweco voert archeologisch onderzoek uit onder procescertificaat BRL SIKB 4000 'Archeologie' (versie 4.2) conform artikel 5.4 van de Erfgoedwet (onderdeel van de Omgevingswet) en de protocollen 4001, 4002, 4003 en 4004. De archeologische werkzaamheden worden uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep en in overeenstemming met de Kwaliteitsnorm van de Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.2). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie wordt beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl) en is door de minister aangewezen als norm.

Samenvatting

In opdracht van Fullhouse BV heeft Sweco Nederland B.V. een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Beneden Molendijk te Oud-Beijerland in de gemeente Hoeksche Waard. De reden voor dit bureauonderzoek is de herontwikkeling van een voormalig modecentrum in het centrum van Oud-Beijerland. Er worden graafwerkzaamheden uitgevoerd tot een maximale diepte van 0,2 meter -mv aan de zuidkant en tot 1,6 meter aan de noordkant van het plangebied. Daarna worden funderingspalen geheid; de exacte diepte, grootte en locatie hiervan zijn nog niet bekend.

De vraagstelling voor het onderzoek is: welke archeologische waarden zijn in het plangebied (mogelijk) aanwezig en in hoeverre hebben de geplande ingrepen invloed op deze archeologische waarden?

Binnen het plangebied is er een lage archeologische verwachting voor de periode van het Laat Paleolithicum tot de Middeleeuwen vanwege sterke erosieve ontwikkelingen in het landschap tijdens bepaalde perioden. Omdat de estuariumafzettingen zo dik zijn, is de verwachting van archeologische resten uit deze perioden zeer laag tot ongeveer 5 m - mv, de diepte van het Hollandveen. Aangezien de heipalen naar alle waarschijnlijkheid dieper dan dit niveau zullen worden geplaatst, moet eerst een palenplan worden bekeken voordat de mate van archeologische verwachting en mogelijke verstoring kan worden bepaald.

Het plangebied heeft een zeer hoge verwachting van archeologische resten vanaf 1557. De landaanwinning in deze periode was bedoeld voor bewoning en agrarisch gebruik van het nieuwe land, en daarom is er een reële kans dat archeologische resten uit deze tijd aanwezig zijn, zoals ook is gebleken uit ander archeologisch onderzoek in nabije omgeving. Op basis van de voorgestelde graafdiepte door Fullhouse B.V. (tussen 0,2 en 1,6 m -mv) zullen waarschijnlijk alleen archeologische resten uit deze latere periode van bewoning aanwezig zijn.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek adviseert Sweco Nederland B.V. een archeologische begeleiding van de sloop. Voorafgaand aan het begeleiding dient er een Programma van Eisen opgesteld te worden en te worden goedgekeurd door de bevoegde overheid. Na de sloop van de bestaande bouwwerken kan een tussentijds evaluatieadvies worden opgesteld met resultaten, kaartjes en gegevens over diepteligging eventuele archeologische resten, de fysieke en inhoudelijke kwaliteit en advies voor eventuele vervolgstappen, inclusief advisering over mogelijkheden tot behoud in situ van specifieke aangetroffen resten. Dit vervolgonderzoek dient te bestaan uit een proefsleuvenonderzoek met eventuele directe doorstart naar opgraving voorafgaand aan de verdere graafwerkzaamheden. Zodra er een definitief palenplan is opgesteld, zal een aanvulling op dit bureauonderzoek nodig zijn om te bepalen of aanvullend archeologisch onderzoek vereist is.

1 Inleiding

1.1 Inleiding

In opdracht van Fullhouse BV heeft Sweco Nederland B.V. een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Beneden Molendijk, te Oud-Beijerland in de gemeente Hoeksche Waard. De reden voor dit bureauonderzoek is de herontwikkeling van een voormalig modecentrum in het centrum van Oud-Beijerland. Hierbij worden de bestaande bouwwerken gesloopt en vervangen door nieuwbouw. Er worden graafwerkzaamheden uitgevoerd tot een maximale diepte van 0,2 meter -mv aan de zuidkant en tot 1,6 meter aan de noordkant van het plangebied. Daarna worden funderingspalen geheid, de exacte diepte, grootte en locatie zijn nog niet bekend.

1.2 Locatie plangebied

Het plangebied ligt aan de Molendijk 50-84 met een breedte van 24 m en een lengte van 105 m (zie afb. 1.1). De exacte locatie van het plangebied wordt weergegeven in bijlage 2.

Het onderzoeksgebied betreft een straal van 250 m hieromheen. Binnen dit onderzoeksgebied is voldoende informatie beschikbaar voor het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting.

Afbeelding 1.1. Luchtfoto 2021 met situering plangebied en onderzoeksgebied (bron: pdok.nl)

1.3 Overheidsbeleid en kader onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van een ontgrondingsvergunning.

1.3.1 Omgevingsplan

Met ingang van 1 januari 2024 is de Omgevingswet van kracht geworden en hebben gemeenten hun beleid voor ruimtelijke ordening en omgevingsfactoren vastgelegd in omgevingsplannen en zijn alle geldende ruimtelijke plannen van rechtswege opgenomen in het omgevingsplan. Omdat gemeenten vaak veel bestemmingsplannen hadden met verschillende regels (dubbelbestemmingen) voor archeologie, blijven al deze verschillende regels nog geldig totdat ze zijn overgegaan naar het omgevingsplan.

De gemeente Oud-Beijerland heeft in het vigerende bestemmingsplan het archeologisch beleid vastgesteld (Parapluplan Archeologie en Parkeren, 2017-05-09).¹ De gemeente Hoeksche Waard ontstond na een gemeentelijke herindeling van vijf Zuid-Hollandse gemeenten, waaronder Oud-Beijerland, sinds 1 januari 2019. Het hele plangebied kent een dubbelbestemming Waarde – Archeologie 2.

4.2 Bouwregels

Ten aanzien van de in artikel 4 lid 1.1 bedoelde gronden gelden de volgende bouwregels:

1. op of in deze gronden mogen geen bouwwerken worden gebouwd;
2. in afwijking van het bepaalde onder a mogen op de in artikel 4 lid 1.1 bedoelde gronden bouwwerken ten dienste van de andere daar voorkomende bestemmingen worden gebouwd, mits:
 - a. reeds uit archeologisch onderzoek is gebleken dat er geen archeologische (verwachtings)waarden aanwezig zijn; of,
 - b. het bouwwerken betreffen die vergunningsvrij op basis van het Besluit omgevingsrecht (Bor) kunnen worden gebouwd; of,
 - c. het bouwwerken betreffen die niet dieper reiken dan 0 m onder het maaiveld; of,
 - d. een planomvang hebben kleiner dan 30 m².

4.3 Afwijken van de bouwregels

1. Burgemeester en wethouders kunnen middels een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in artikel 4 lid 2 sub a voor de bouw van bouwwerken ten dienste van de andere daar voorkomende bestemmingen, anders dan de bouwwerken zoals bedoeld in artikel 4 lid 2 sub b, met dien verstande dat:
 - a. geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de archeologische waarde van het gebied; of,
 - b. een afweging van de in het geding zijnde belangen tot uitkomst heeft dat, onverminderd het elders in het plan bepaalde, een omgevingsvergunning voor afwijken in redelijkheid niet kan worden geweigerd.
2. Bij de afweging van de omgevingsvergunning voor afwijken geven burgemeester en wethouders toepassing aan de volgende criteria:
 - a. de aanvrager van een omgevingsvergunning voor het bouwen dient in het belang van de bescherming van de archeologische betekenis van de gronden een rapport over te leggen waarin de archeologische waarde van het terrein, dat blijkens de aanvraag kan worden verstoord, naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate is vastgesteld;
 - b. burgemeester en wethouders winnen alvorens de omgevingsvergunning voor afwijken te verlenen advies in bij een archeologisch deskundige;

¹ Geraadpleegd via www.ruimtelijkeplannen.nl of [Regels op de kaart - Omgevingswet - Regels op de kaart - Omgevingsloket \(overheid.nl\)](#)

3. in afwijking van het bepaalde artikel 4 lid 3 sub a en artikel 4 lid 3 sub b kan de omgevingsvergunning voor afwijken worden verleend indien voor de werkzaamheden voortvloeiend uit de bouwaanvraag reeds een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden als bedoeld in artikel 4 lid 4 is verleend; het bepaalde in de andere daar voorkomende bestemmingen blijft onverminderd van toepassing.

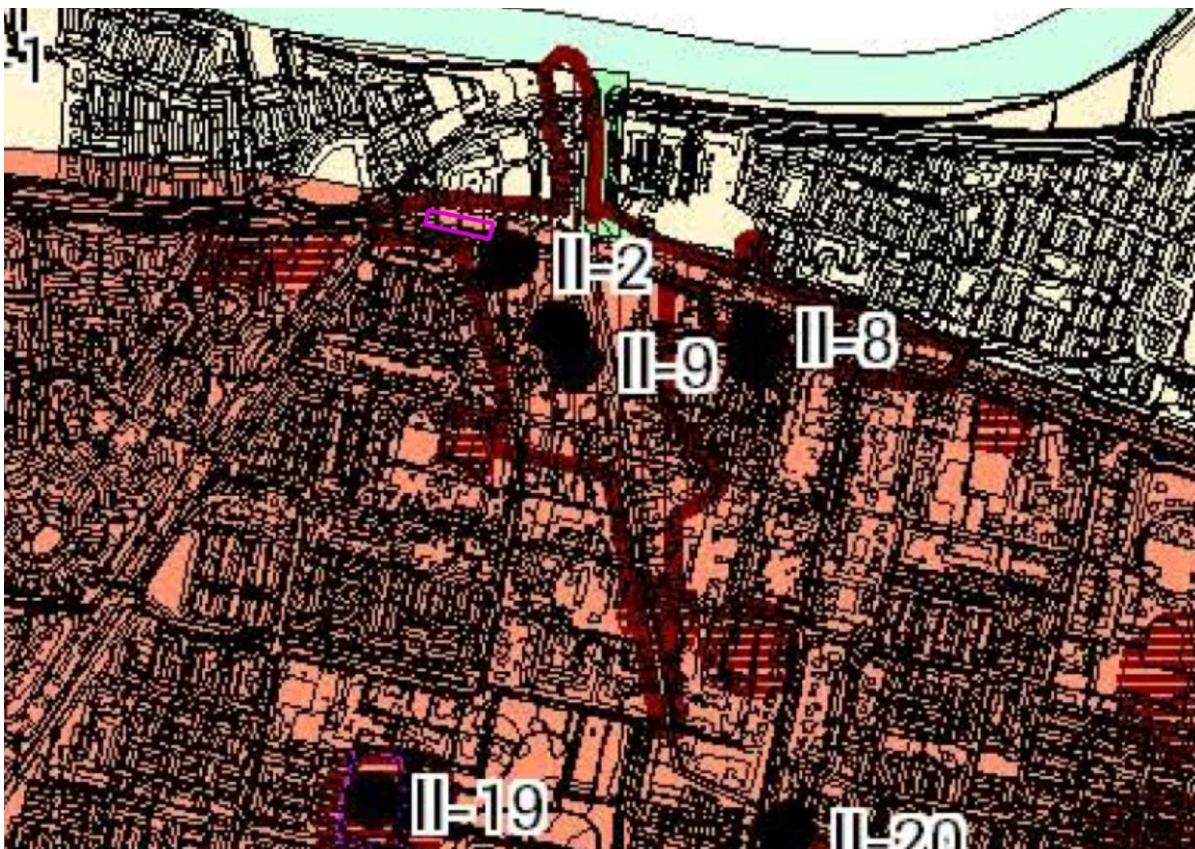
De bovenstaande vrijstellingsgrenzen worden door de voorgenomen ontwikkeling in het plangebied overschreden. Conform het archeologiebeleid/ de planregels is archeologisch onderzoek noodzakelijk.

1.3.2 Gemeentelijk archeologiebeleid

De gemeente Hoeksche Waard heeft op hun website drie documenten over archeologiebeleid en verwachtingen opgesteld.²

Archeologische verwachtingskaart (2010)

Het plangebied ligt in een gebied met een middelhoog verwachting uit de periode van de ijzertijd tot en met de nieuwe tijd. Het valt ook binnen het complextype “lintbebouwing langs dijken”, wat het plangebied een hoge archeologische verwachting geeft uit de late middeleeuwen tot nieuwe tijd.

² [Archeologie - Gemeente Hoeksche Waard](#)

Legenda	Archeologische verwachting	Periode	Complextype
 (waterbodden)	Hoog	Neolithicum tot en met Late Middeleeuwen	nederzetting
	Middelhoog	IJzertijd tot en met Nieuwe Tijd	nederzetting
	Middelhoog	IJzertijd tot en met Nieuwe Tijd	nederzetting
	Laag	Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd	nederzetting
	Geen verwachting	n.v.t.	n.v.t.
	Hoog	Late-Prehistorisch en latere perioden	kampen of nederzetting op rivierkain
	Hoog	Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd	verhoogde huisplaatsen
	Hoog	Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd	overige huisplaatsen
	Hoog	Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd	bewoningssloten
	Hoog	Nieuwe Tijd	havens en havenkanalen
	Hoog	Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd	scheepswrakken, boeien etc.
	Hoog	Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd	landbeveiliging: lange dijken

Abbeelding 1.2: Uitsnede van de Archeologische Verwachtingskaart Totaaloverzicht en Legenda, 2010 met situering plangebied (magenta omlijnd).

Beleidsnota Archeologie (2013)

Archeologische verwachtingen uit paragraaf 2.1.1. Het Landschap van de Hoeksche Waard:

De oudst bekende vindplaats in de Hoeksche Waard dateert uit het Neolithicum; op stroomruggen is aardewerk aangetroffen. De meeste prehistorische vindplaatsen, voor zover bekend, liggen langs de huidige Binnenbedijkte Maas. Ook in de rest van de Hoeksche Waard zijn hiervan resten gevonden. Er zijn resten uit de Bronstijd, maar vooral resten uit de IJzertijd. Enkele vindplaatsen uit de IJzertijd liggen in het veen. De diepteligging van dit veenpakket varieert sterk; het kan zelfs plaatselijk minder dan een meter beneden maaiveld zijn.

Langs de oevers van de fossiele Maas zijn relatief veel resten uit de Romeinse tijd gevonden. Deze vindplaatsen zijn bijzonder, omdat er vrij veel luxe Romeins aardewerk (import) wordt gevonden.

Uit de Vroege Middeleeuwen zijn niet zoveel vindplaatsen bekend. Slechts een handvol vindplaatsen geeft duidelijke aanwijzingen voor bewoning, geconcentreerd langs de oevers van de Binnenmaas. Buiten dit gebied is de enige aanwijzing voor bewoning in deze periode gevonden in het dorpscentrum van Klaaswaal.

De Late Middeleeuwen zijn met relatief veel bewoningssporen vertegenwoordigd; vooral in de huidige dorpskernen en in mindere mate langs de oevers van de Binnenbedijkte Maas. Dit waren van oudsher gunstige vestigingsplaatsen, gezien de relatief stabiele ondergrond. Daarom liggen de oudste polders van de Hoeksche Waard langs de Binnenbedijkte Maas. Ook zijn er woonheuvels of verhoogde woonplaatsen of hillen (zoals Piershil) uit de Late Middeleeuwen aangetroffen. In de 15e eeuw werd ook een aantal ringpolders aangelegd op stukken land die relatief vaak droogvielen.

Tijdens de Nieuwe Tijd concentreerde de bewoning zich voornamelijk op de dorpskernen zoals die tegenwoordig ook nog bestaan. Buiten deze kernen

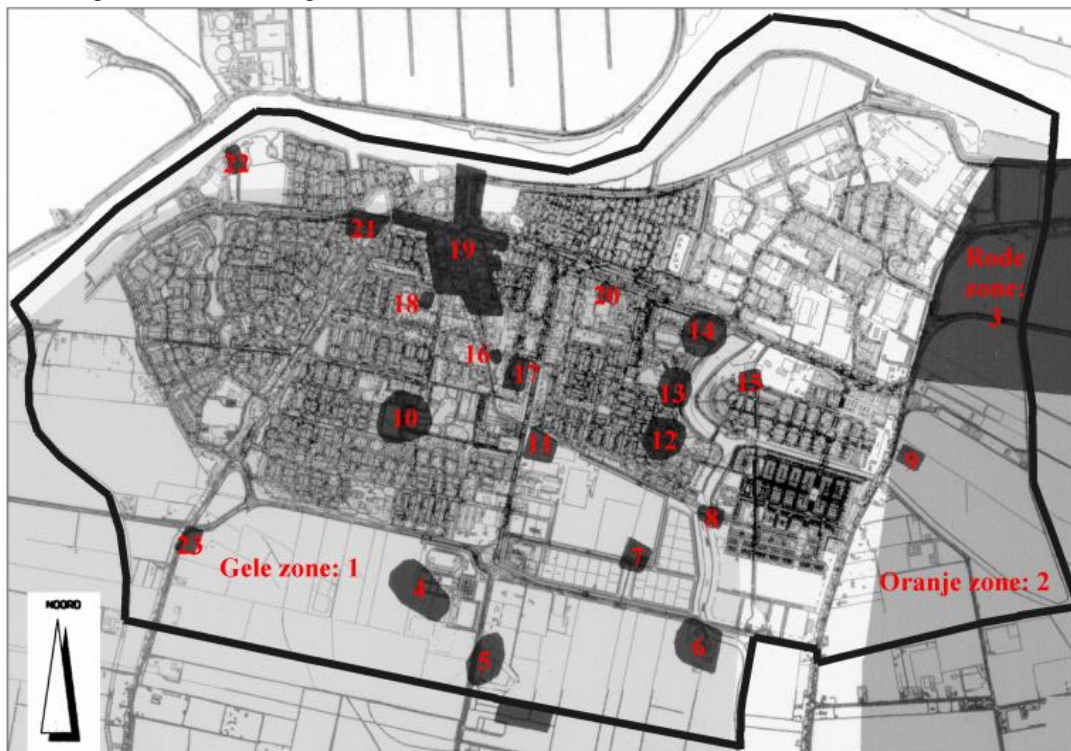
woonde men voornamelijk langs de dijken, in lintbebouwing, of op al dan niet verhoogde huisplaatsen.

Archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart voor de Hoeksche Waard (2009)

De beleidsadvieskaart van 2003 van de Gemeente Oud-Beijerland is uitgebreid gebruikt om het huidige verwachtingen- en beleidsplan voor de Gemeente Hoeksche Waard op te stellen:

Voor de gemeente Oud-Beijerland is zowel in 2003 als in 2006 reeds een archeologische beleidsadvieskaart opgesteld. De laatste kaart wijkt inhoudelijk sterk af van de eerste. De reden hiervoor is dat voor beide kaarten een andere basis is genomen waarop het verwachtingsmodel is opgesteld. De argumentatie van de archeologische verwachting op de kaart uit 2006 is onzes inziens onvoldoende onderbouwd. Om deze reden is besloten de kaart van Oranjewoud niet integraal in de beleidsadvieskaart voor de gehele Hoeksche Waard over te nemen. De basis voor het verwachtingsmodel die voor onderhavig onderzoek is gekozen sluit grotendeels aan bij die van SOB.

De gemeente Oud-Beijerland heeft in 2003 een Archeologisch Beleidsplan opgesteld. Volgens dit plan valt het plangebied in "Rode zone 19": "dit betreft een zone waar zich archeologische waarden uit de Nieuwe Tijd (periode vanaf ca. 1600 AD) kunnen bevinden. Archeologische resten uit deze periode dienen hier als van grote waarde te worden beschouwd, op basis van zeldzaamheidswaarde in dit deel van de Hoeksche Waard en goede conservering. De zone wordt aangemerkt als een zone met een zeer hoge archeologische verwachting."

Afbeelding 1.3: Bewerking van de Archeologische verwachtingskaart uit Ras, 2003.

1.4 Toekomstig gebruik

De huidige gebouwen en parkeergelegenheid zullen worden gesloopt om plaats te maken voor woningbouw die de lengte en breedte van het plangebied beslaat. Na de sloopwerkzaamheden wordt de grond geëgaliseerd tot een maximale diepte van 0,2 meter aan de zuidkant en tot 1,6 meter aan de noordkant van het plangebied. Daarna worden er funderingspalen geheid voordat de bouwwerkzaamheden beginnen.

1.5 Huidige situatie en gebruik

Op basis van het raadplegen van recente luchtfoto's, Google-streetview, locatiebezoek en volgens opgave van de opdrachtgever zijn de volgende zaken te melden met betrekking tot de huidige situatie.

Tabel 1-1. Samenvattend overzicht van de huidige situatie van het plangebied

Huidig grondgebruik	Bebouwd exclusief bedrijfsterrein (bron: Bodemgebruik 2017, CBS)
Hoogteligging maaiveld	Plangebied ligt tussen 1,8 tot 3,7 m +NAP
Grondwatertrap of -stand	Niet gekarteerd (bebouwde kom)
Bodemverontreinigingen of saneringen	Niet bekend.
Historisch waardevolle bouwwerken	Niet bekend.
Aanwezigheid constructies (funderingen, kelders, etc.)	Binnen het plangebied hebben zeer waarschijnlijk verstoringen plaatsgevonden vanwege de aanleg en sloop van gebouwen (weggraven van fundamenteën) en de aanleg van kabels en leidingen. In het plangebied zijn bodemingrepen bekend tijdens de aanleg van kabels en leidingen die eventuele archeologische resten kunnen hebben verstoord. De exacte ligging en dieptes van deze verstoringen is echter niet bekend.
Locatie en diepte van kabels/leidingen	
Reeds uitgevoerde werkzaamheden binnen plangebied en verstoringsdiepte	

2 Bureauonderzoek

2.1 Inleiding

Het doel van bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde, archeologische verwachting, met behulp van informatie van bestaande bronnen over bekende of verwachte archeologische waarden binnen het plangebied. Het resultaat is een standaardrapport bureauonderzoek met een gespecificeerde archeologische verwachting en een advies. Op basis hiervan kan de bevoegde overheid een beslissing nemen over het al dan niet laten uitvoeren van vervolgonderzoek.

De bodemingrepen die gepaard gaan met de geplande werkzaamheden zullen eventueel aanwezige archeologische resten in de bodem verstoren en/of vernietigen.³ Doel van het onderzoek is een risico-analyse van de gevolgen van de voorgenomen maatregelen en bodemingrepen op het behoud in situ van (mogelijk) aanwezige archeologische waarden. Derhalve dienen voorafgaand aan die werkzaamheden de archeologische waarden binnen het plangebied in kaart te worden gebracht.

De vraagstelling voor het onderzoek is: welke archeologische waarden zijn in het plangebied (mogelijk) aanwezig en in hoeverre hebben de geplande ingrepen invloed op deze archeologische waarden?

2.2 Uitvoering onderzoek

Dit rapport betreft een standaardrapport zoals genoemd in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie. Het bureauonderzoek is uitgevoerd conform SIKB BRL 4000 protocol 4002 versie 4.2 en bestaat uit elf processtappen:

1. Afbakenen plan- en onderzoeksgebied; vaststellen consequenties toekomstig gebruik (LS01)
2. Aanmelden onderzoek bij Archis
3. Vermelden (en toepassen) overheidsbeleid (LS01)
4. Beschrijven huidig gebruik (LS02)
5. Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen (LS03)
6. Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden ondergrond (LS02, LS03, LS04)
7. Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke kenmerken (LS04)
8. Opstellen gespecificeerde verwachting en formuleren onderzoeksstrategie (LS05)
9. Opstellen standaardrapport bureauonderzoek (LS06)
10. Aanleveren standaardrapport - afmelden onderzoek in Archis
11. Aanleveren digitale gegevens bij e-depot (DS05)

Processtappen 1 tot en met 7 leveren gegevens op basis waarvan de gespecificeerde verwachting (stap 8) wordt opgesteld. Deze stappen worden behandeld in paragraaf 1.1 en hoofdstuk 2. Processtap 9 resulteert in het voorliggende rapport. Processtappen 10 en 11 hebben betrekking op het

³ Een verstoring van archeologische waarden betekent dat deze waarden (deels) in situ aanwezig blijven, maar dat de conditie en conservering ervan verslechterd en daarmee de informatiewaarde. Vernietigen betekent dat de archeologische waarden verdwijnen.

openbaar maken van het bureauonderzoek voor derden bij onder meer Archis en het e-depot.

Bij de uitvoering van het onderzoek is niet afgeweken van de BRL.

Zie bijlage 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde geologische en archeologische perioden.

2.3 Aardwetenschappelijke situatie

De geraadpleegde aardkundige gegevens leiden tot een samenvattend verhaal over de gebruiksmogelijkheden van het landschap door de mens in verschillende perioden en voor verschillende typen activiteiten.

Tabel 2-1. Aardwetenschappelijke informatie

Bron	Informatie
Geologische kaart ⁴	Laagpakket van Walcheren/Formatie van Nieuwkoop; zeeklei en zand met inschakelingen van veen (Na7)
Geomorfologische kaart ⁵	Niet gekarteerd (bebouwde kom)
Bodemkaart ⁶	Niet gekarteerd (bebouwde kom)
Hoogtekaart (AHN) ⁷	1,8 tot 3,7 m +NAP

Pleistoceen

In de laatste fase van de laatste ijstijd, het Weichselien (ca. 116.000 – 11.700 jaar geleden), toen de zeespiegel nog ongeveer 11 meter lager was dan vandaag, lag de huidige Hoeksche Waard ver landinwaarts.⁸ Tijdens deze laatste ijstijd vormde dit zandduingebied een arctische zandwoestijn, die uiteindelijk werd bedekt met door de wind getransporteerd stuifzand, behorend tot de Twente-formatie. De noordelijke en westelijke randen van de Hoeksche Waard maakten in deze periode deel uit van de riviervallei van de Rijn en de Maas. Hier werden voornamelijk door de Rijn aangevoerde klei, grof zand en grind afgezet, die worden beschouwd als onderdeel van de Formatie van Kreftenheye. De Rijn en de Maas waren in deze periode nog arctische rivieren. Vooral in het voorjaar moest een grote hoeveelheid (smelt)water in korte tijd worden afgevoerd, waarbij ook veel sediment werd vervoerd. Een vlechtend riviersysteem met vele vertakkende en weer samenkomende stroompjes ontwikkelde zich in een brede vallei. Tijdens de zomermaanden droogden veel van de rivierbeddingen op, waardoor grootschalige winderosie kon plaatsvinden. De huidige loop van de Binnenmaas weerspiegelt nog steeds grotendeels de grens tussen deze twee landschappen. De overgang tussen de zandduinafzettingen in het zuiden en de rivierafzettingen in de riviervallei van de Rijn en de Maas ligt net ten zuiden van de Binnenmaas.

Al in de laatste fase van het Weichselien was er een geleidelijke temperatuurstijging. De arctische zandwoestijn transformeerde in een toendralandschap, en tijdens twee warmere fasen, het Bølling-interstadiaal en het Allerød-interstadiaal, werd het een open grasland met berkenbomen en,

⁴ Bron gebruikte kaart/website; [Ondergrondgegevens | DINOloket](#).

⁵ Bron gebruikte kaart/website; [Ondergrondmodellen | BROloket](#).

⁶ Bron gebruikte kaart/website; [Bodemdata](#).

⁷ Bron gebruikte versie AHN; [AHN-viewer](#).

⁸ De gegevens voor de beschrijving van de landschapontwikkeling zijn ontleend aan: Ras, 2003; Cohen & Stouthamer, 2024; Berendsen, 2004.

tijdens de Allerød-periode, met pijnbomen. De stijging van de temperatuur en de daarmee gepaard gaande stijging van de zeespiegel gingen door in de Preboreale en Boreale periode. Tussen ca. 8000 en 7000 v.Chr. vulde het Noordzeebekken zich, en tegen het einde van deze periode lag de kustlijn niet veel verder westwaarts dan vandaag. De Hoeksche Waard lag nog steeds landinwaarts, maar onderging de ontwikkeling van een geheel nieuwe, rijke flora en fauna onder invloed van het warmere klimaat. Delen van de riviervallei en de rand van de riviervallei waren de eersten die werden begroeid. Onder invloed van de stijgende grondwaterstand verspreidde deze begroeiing zich ook over de hogere delen van het zandduingebied. In de meeste delen van de Hoeksche Waard zijn de resten van deze weelderige begroeiing bewaard gebleven in de vorm van veenachtige klei en basisveen op de Pleistoceen ondergrond. Het basisveen bevindt zich op een diepte tussen 13 en 15 meter - NAP.

Holoceen

Tijdens de Vroeg- en Midden-Atlanticum bleef de zeespiegel stijgen, maar minder snel dan voorheen. Als gevolg hiervan breidde de invloed van de zee zich steeds verder naar het oosten uit. Tussen ca. 5500 en 4000 v.Chr. lag de kustlijn ongeveer 10 km ten westen van de huidige westelijke punt van de Hoeksche Waard. De Hoeksche Waard werd nu onderdeel van het deltagebied van de Rijn en de Maas en werd tijdens bepaalde perioden blootgesteld aan toenemende zee-invloed (de zogenaamde transgressiefasen), en tijdens perioden met verminderde zee-invloed werd het blootgesteld aan de invloed van de Rijn en de Maas (de zogenaamde regressiefasen). Deze interactie tussen de zee aan de ene kant en de rivieren aan de andere kant had aanzienlijke gevolgen voor het landschap in de Hoeksche Waard. Het westelijke deel van de Hoeksche Waard transformeerde aanvankelijk in een meergebied door de toenemende zee-invloed na ca. 5500 voor Chr., dat al snel onder invloed van zeeafzettingen kwam te staan. Hier ontwikkelde zich een ondiep, brak en zout lagunegebied, waarin ze zand werd afgezet (voorheen aangeduid als Calais II-afzettingen). Als gevolg van stagnante afwatering ontwikkelde zich hier vanaf ca. 6000 v.Chr. een anastomoserend riviersysteem, gekenmerkt door het voortdurende vertakken en weer samenkomen van vele rivierarmen. Een gordel van brede Rijn/Maas-armen vormde het hoofd riviersysteem in dit gebied. Deze rivierarmen zetten gedeeltelijk het oude systeem voort en legden gedeeltelijk de basis voor het latere rivier- en kreek systeem.

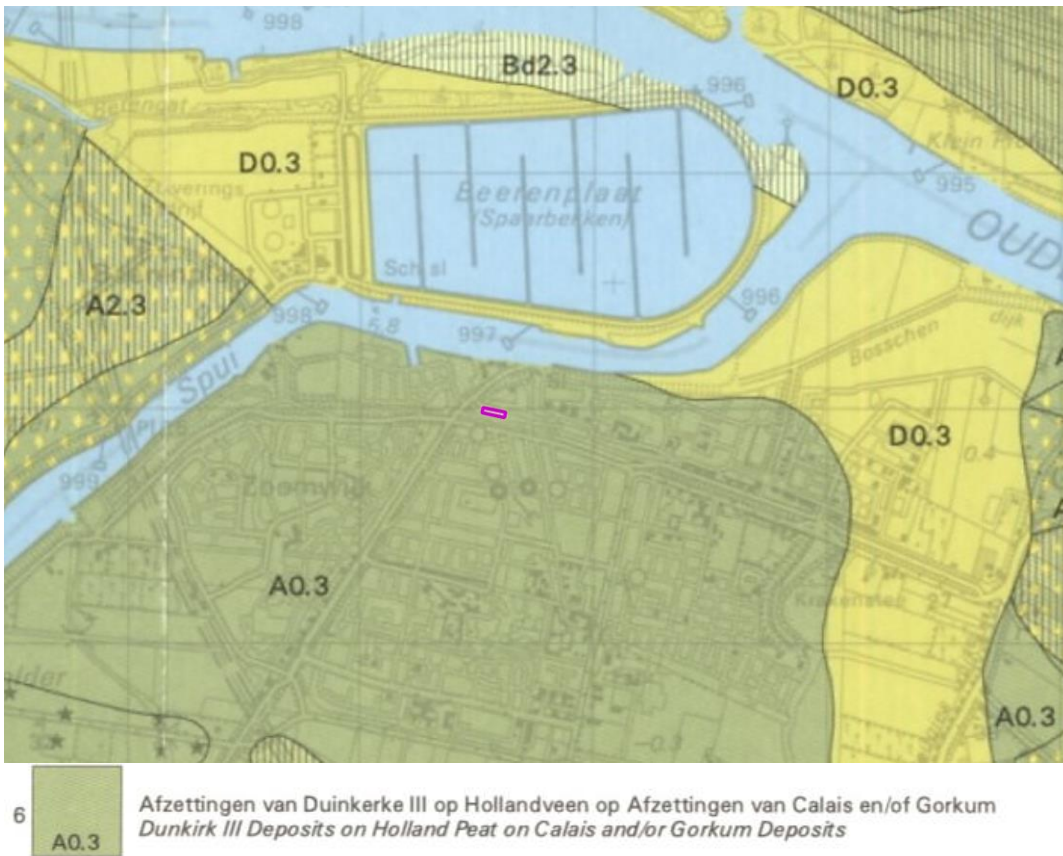
Naast de zand- en kleiafzettingen in en nabij de rivierarmen, de Rijn en de Maas regelmatig klei af in brede stroken ver van de rivieren (Gorkum II-afzettingen). In dit zogenaamde modderklei gebied ontstonden veenlandschappen met meren, plassen, rietvelden en moerasbossen, doorsneden door veenstromen die de rivierklei over een groot gebied verspreidden. Als gevolg van een verdere afname van de snelheid van de zeespiegelstijging en de vorming van een min of meer aaneengesloten reeks strandwallen langs de kust, ontstond rond ca. 4000 v.Chr. in de Hoeksche Waard een nieuwe landschapssituatie. De afwatering van het gebied verbeterde aanzienlijk omdat, door de afnemende invloed van de zee, de verschillende Rijn en Maas-armen dieper in het landschap begonnen in te snijden. Tijdens de Calais/Gorkum IV-transgressie stagneerde de afwatering van het gebied nog meer, en verschillende verzande Rijn/Maas-armen en een deel van het verzande kreek systeem werden bedekt met rivierklei. Deze verzande waterlopen bleven als verhoogde stroomruggen in het landschap achter, waardoor ze een uitstekende basis voor bewoning vormden. Later vindt

er een inversie in het landschap plaats, waarbij de oorspronkelijk hogere delen in het gebied beginnen te verzakken, waardoor de zandafzettingen in de waterlopen hoger komen te liggen in verhouding tot de verzakte rivierklei gebieden. Het Rijn/Maas-systeem (inclusief de huidige Binnenmaas) was de belangrijkste Rijn/Maas-arm in het gebied tijdens deze periode en bleef dat tot de late middeleeuwen.

Rond ca. 2500 v.Chr. was de reeks strandwallen in het westen bijna volledig gesloten, waardoor een stabiele landschapssituatie ontstond. Door de stagnante afwatering was achter deze strandwallen een uitgestrekt veengebied ontstaan, waarvan de Hoeksche Waard ook deel uitmaakte. De afzettingen van de nu veel smallere Rijn en Maas-armen waren beperkt tot smalle stroken langs de rivieren en kreken, waardoor stabiele oeverwallen konden ontstaan. De Tiel O- en Tiel IA-transgressies markeerden geleidelijk het einde van de veengroei. De landschappelijke impact van deze transgressies was grotendeels beperkt tot de afzetting van klei langs de oevers van de rivieren en kreken, waardoor de oeverwallen verder konden groeien.

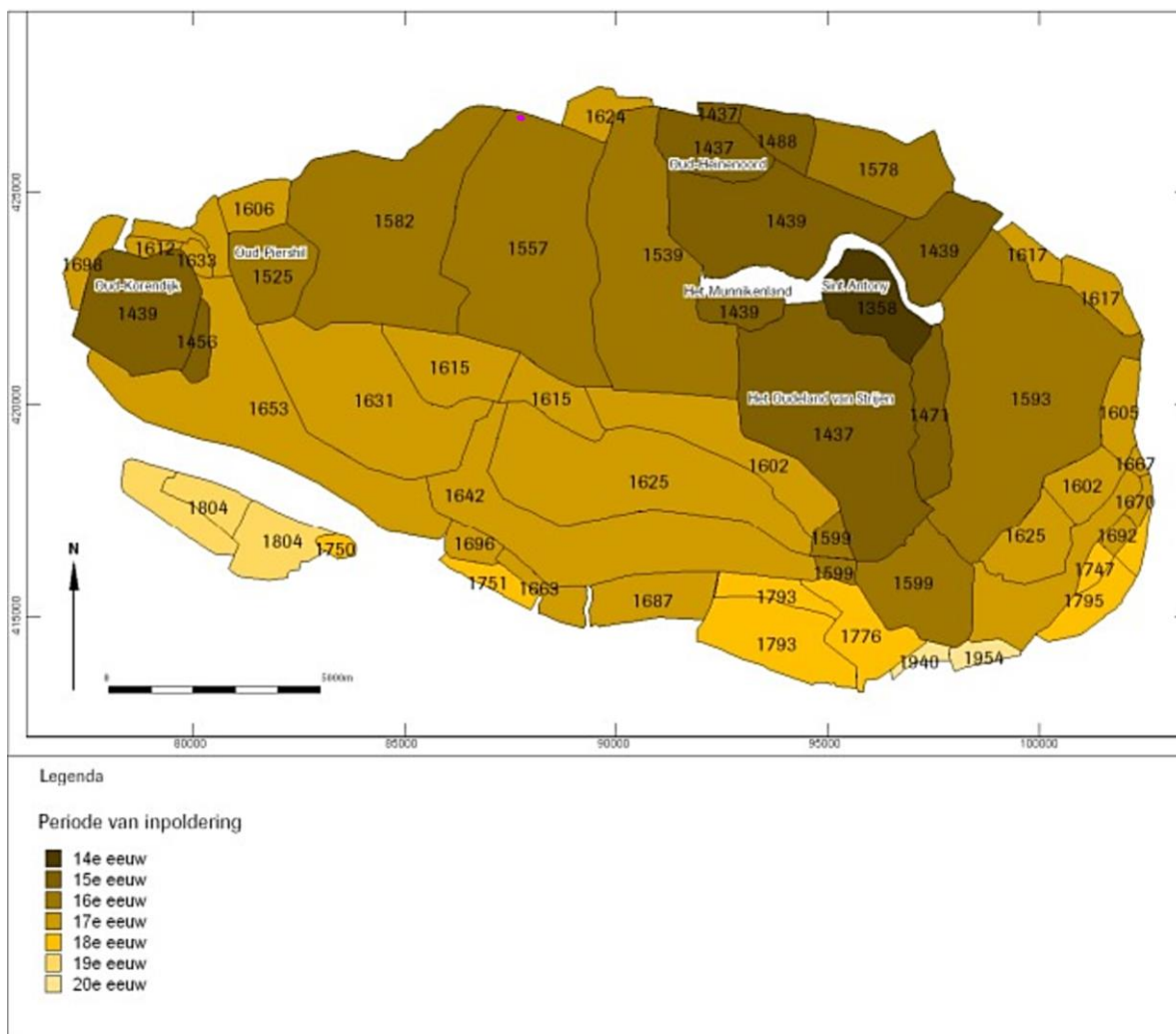
Tijdens de Tiel IB-transgressie werd voor het eerst in meer dan tweeduizend jaar een veel bredere kleilaag afgezet aan beide zijden van de Rijn- en Maas-armen. Vooral rondom het huidige Binnenmaas-bekken werd een enkele decimeters dikke kleilaag afgezet in een brede gordel tot ongeveer 6 km van de oevers. Hierdoor werd een groot deel van het toen bestaande veenlandschap bedekt en geconsolideerd. Als gevolg van deze transgressie werden bredere en hogere oeverwallen gevormd, terwijl sommige rivierkanalen volledig verzandden, waardoor nieuwe stroomruggen ontstonden. De Tiel IB-transgressie verjongde het rivier- en kreek systeem. Naast het behouden van een deel van het oude systeem, vormden zich verschillende nieuwe kreken, wat de afwatering in het gebied aanzienlijk verbeterde. Na deze transgressie ontstond een stabiele landschapssituatie die tot de 11^e eeuw zou aanhouden. Vanaf de 11^e eeuw veroorzaakte de Duinkerke IIb-transgressie toenemende waterproblemen.

De Geologische Kaart van Nederland toont de holocene geologische opbouw van het plangebied (afbeelding 2.1).

Afbeelding 2.1: De ligging van het plangebied (magenta omlijnd) geprojecteerd op een uitsnede van de Geologische Kaart van Nederland (1998)

Tijdens de 13^e tot de 16^e eeuw werd een groot deel van het gebied overstroomd, en stroomarmen en kreken verzandden of verstoften. De zeelei- en zandafzettingen uit de 14^e tot vooral de 16^e eeuw fungeerden als een egaliserende factor in het landschap. Veel van de oorspronkelijke hoogteverschillen werden afgevlakt. In het plangebied zijn de afzettingen van het Laagpakket van Walcheren ongeveer 6 meter dik boven het Hollandveen. Vanaf de 13^e eeuw werd de menselijke vormgeving van het landschap dominanter dan de natuurlijke landschapsvorming. Vooral de grootschalige landaanwinning tussen 1539 en 1653 vormde de basis voor een nieuw nederzettingssysteem en vernieuwde infrastructuur (afbeelding 2.2). Het landschap in de Hoeksche Waard veranderde in een cultuurlandschap, waarin natuurlijke landschapsvorming nu definitief ondergeschikt was aan menselijke vormgeving van het gebied.

Afbeelding 2.2: Kaart van inpoldering perioden van de Hoeksche Waard met plangebied (magenta puntje) (bron: Landschapsbeheer Zuid-Holland via Archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart voor de Hoeksche Waard, 2009).

Volgens de bodemkaart (afbeelding 2.3) is Oud-Beijerland niet gekarteerd, maar extrapolierend vanuit de omgeving zijn hier waarschijnlijk kalkrijke poldervaaggronden aanwezig.

Afbeelding 2.3: Bodemkaart (bron: pdok.nl)

Volgens de geomorfologische kaart (afbeelding 2.4) is Oud-Beijerland niet gekarteerd, maar de omgeving suggereert dat het plangebied ligt op een vlakte van getij-afzettingen.

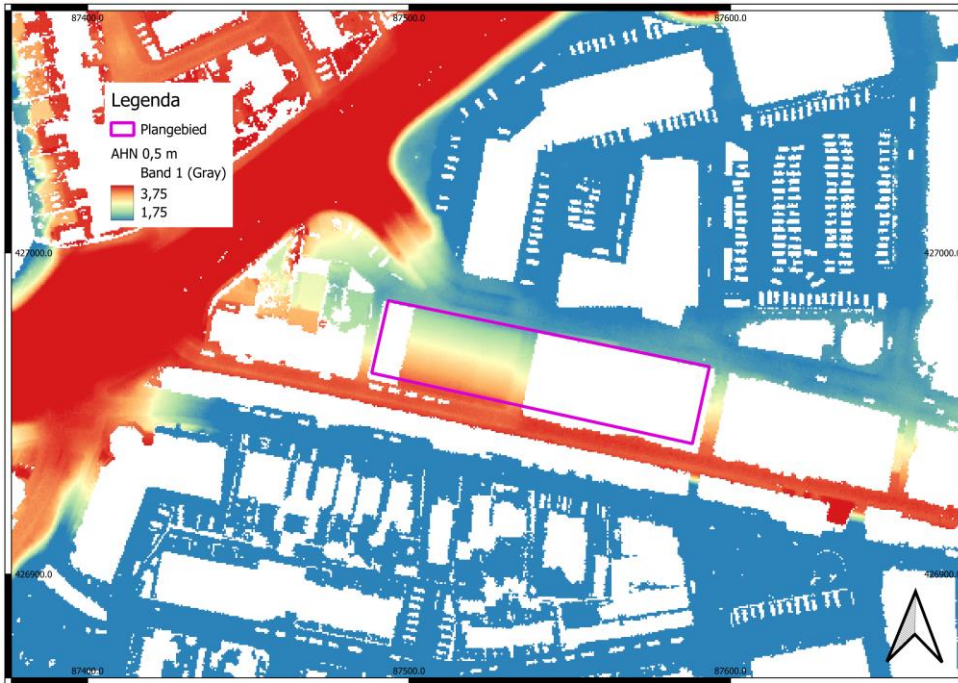

Afbeelding 2.4: Geomorfologische Kaart (bron: pdok.nl)

Hoogtekaart

Op de hoogtekaart gebaseerd op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN4) en is tot stand gekomen door de toepassing van lidar-techniek. Deze techniek werkt als een radar, alleen wordt er licht gemeten in plaats van radiogolven. Heel Nederland is met deze lidar-techniek vanuit een vliegtuig

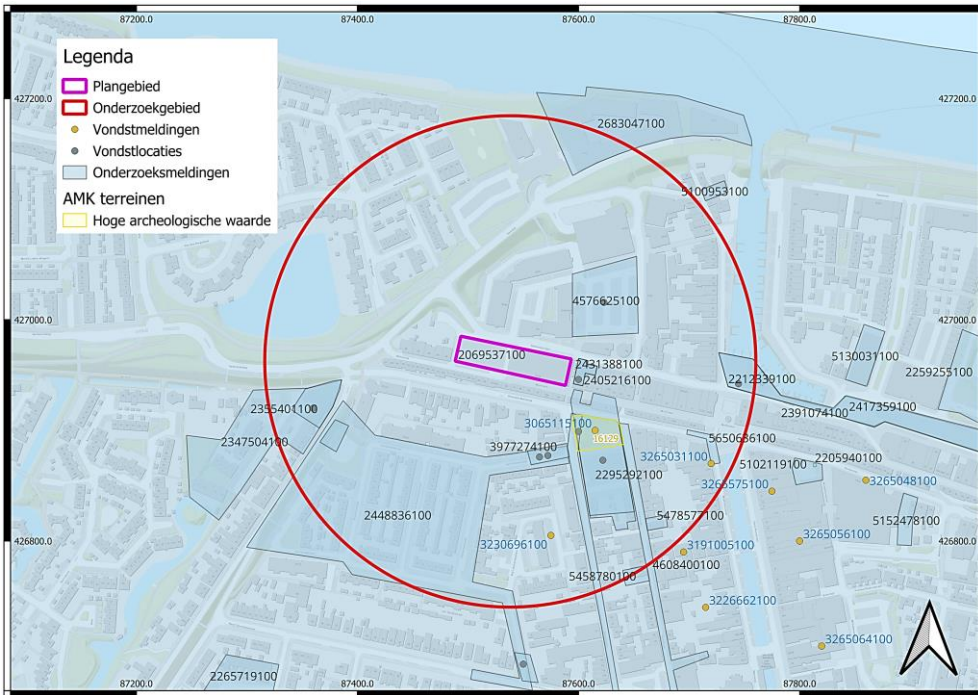
gemeten, de samengevoegde data heeft geresulteerd in het AHN. In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van een 0,5 m raster (opgevuld). Op de hoogtekarte is duidelijk te zien dat het plangebied ligt tussen 1,75 en 3,75 +NAP (afbeelding 2.5).

Afbeelding 2.5: Hoogtekarte van het plangebied (bron: AHN.nl)

2.4 Archeologische gegevens

Informatie over archeologische vondsten, AMK-terreinen en de resultaten van archeologisch onderzoeken dat is uitgevoerd in het plan- en onderzoeksgebied is te vinden op Archis (afbeelding 2.6).

Afbeelding 2.6: Kaart van AMK-terreinen, onderzoek- en vondstmeldingen in het onderzoekgebied (zaakidentificatienummers voor onderzoekmeldingen zijn zwart en voor vondstmeldingen zijn donkerblauw).

2.4.1 Archeologische monumenten

De Archeologische Monumentenkaart (AMK) bevat een overzicht van belangrijke archeologische terreinen in Nederland.⁹ In het plangebied is er geen AMK-terrein geregistreerd. In het onderzoeksgebied ligt één AMK-terreinen geregistreerd (zie tabel 2.2).

Tabel 2-2. Archeologische monumenten in het plan- en onderzoeksgebied.

Monumentnummer	Complex	Datering/periode	Waarde
16129	Stad	Nieuwe Tijd A- Nieuwe Tijd B	Hoge archeologische waarde

Monumentnummer 16129: Terrein met de resten een 17de eeuw gebouw. Hier zijn funderingsresten van een 17de eeuw gebouw aangetroffen die onder de huidige bebouwing geconsolideerd zijn. Er is een gemetselde vloer van rode steentjes met een opstap of trapje gevonden. Deze funderingsresten behoren tot de oude dorpskern van Oud-Beijerland.

2.4.2 Archeologische vondsten en waarnemingen (Archis)

Het Archeologisch Informatiesysteem (Archis) is een systeem voor het registreren en raadplegen van gegevens over archeologische onderzoeken, vondsten en archeologische (rijks)monumenten vanaf de Prehistorie tot en met de Nieuwe Tijd in Nederland. In het Archeologisch Informatiesysteem (Archis) staan binnen het plangebied geen archeologische vondstmeldingen

⁹ Sinds 2014 wordt deze kaart niet meer onderhouden door de provincies en de RCE. De landelijke kaart is door professionele archeologen digitaal te raadplegen via de website van de RCE: [Archeologie in Nederland](#). Voor archeologische rijksmonumenten zie [Archis 3 - zoeken](#)

geregistreerd. Binnen het onderzoeksgebied liggen zeven archeologische vondstmeldingen (zie tabel 2.3).¹⁰

Tabel 2-3. Vondstmeldingen in het plan- en onderzoeksgebied

Zaakidentificatie	Jaar	Plaats en toponiem	Complex	Aard/verwerving	Datering
2250660100	2009	Oud-Beijerland/ Beneden Molendijk	nederzetting met stedelijk karakter	(veld)kartering	Nieuwe Tijd Vroeg tot Laat
3065115100	1977	Oud-Beijerland/ Natte vloertje, Beneden Molendijk	Nietopgehoogde , individuele huisplaats	archeologisch	Nieuwe Tijd Midden
4576625100	2017	Oud-Beijerland/-	-	boordonderzoek	16 ^e of 17 ^e eeuw
2431388100	2014	Oud-Beijerland/ Molendijk 46-48	nietopgehoogde, individuele huisplaats	begeleiding	Nieuwe Tijd Vroeg tot Laat
2295292100	2010	Oud-Beijerland/ Beneden Molendijk	nederzetting met stedelijk karakter	opgraving	Late Middeleeuwen tot Nieuwe Tijd Laat
3230696100	1978	Oud- Beijerland/Nobelstraat	Niet te bapalen	archeologisch	Nieuwe Tijd Vroeg
3265031100	2006	Oud-Beijerland/West Voorstraat	Haven	Inspectie	Nieuwe Tijd Vroeg

Vondstmelding 2250660100: In opdracht van Vink Ontwikkeling bv heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in juli 2009 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de voorgenomen nieuwbouw aan de Beneden Molendijk in de gemeente Oud-Beijerland. Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek gold bij de aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied een lage verwachting voor het aantreffen van archeologische resten uit de periode Neolithicum t/m Middeleeuwen. Voor de Nieuwe tijd gold een hoge archeologische verwachting voor het aantreffen van archeologische resten. In het noordelijk deel van het plangebied ligt een terrein van hoge archeologische waarde waar archeologische resten uit de 17e eeuw zijn aangetroffen. In het plangebied bevindt zich aan de Beneden Molendijk een terrein van hoge archeologische waarde (CMA-code 37G-068/ Monumentnummer 16129). Hier zijn in 1977 funderingsresten aangetroffen van een gebouw daterend uit de 1e helft van de 17e eeuw. Tijdens het onderzoek is rondom de muurresten veel vondsten geborgen (onder andere compleet aardewerk en een houten tonnetje). Na het onderzoek is de vindplaats afgedekt met grof zand en later is er een parkeerterrein op aangelegd. In het overig deel van het plangebied zijn in de ondergrond tot 4 m -Mv dekafzettingen behorende tot het Laagpakket van Walcheren aangetroffen. De top hiervan was vermengd met zand en/of archeologische indicatoren (puin, aardewerk en houtskool). In dit pakket was geen duidelijke fasering waarneembaar. Het aardewerk dateert uit de Nieuwe tijd (vanaf de 17e eeuw). Ondanks het meerdere malen roeren van de grond in de afgelopen eeuwen bevinden zich in het plangebied waarschijnlijk nog archeologische resten daterend uit (het begin van) de Nieuwe tijd. Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt aanbevolen om aanvullend archeologisch onderzoek te laten verrichten ten noorden van het monument, aan de Molendijk, en ten zuiden van het monument. Geadviseerd wordt om dit vervolgonderzoek te laten plaatsvinden in de vorm van een proefsleuvenonderzoek (inventariserend veldonderzoek, karterende fase).

¹⁰ Geraadpleegd via: [Archis - Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed - Onderzoek overzicht](#).

Vondstmelding 3065115100: Vondsten uit AMK-terrein 16129, Natte vloertje, Beneden Molendijk. Funderingsresten met gemetselde vloer van zachtgebakken rode steentjes, houten schrobtonnetje in het midden, en gemetseld opstapje of trapje. Het geheel was opgevuld met puin. Van het vloertje werden diverse fragmenten en enkele complete stuks aardewerk verzameld welke daar bij de afbraak van het geheel achtergebleven moeten zijn. Het gaat om 2 kookpotten, een koekenpan op pootjes, een inmaakpot en enkele fragmenten diverse aardewerk. Dit materiaal is te dateren op eerste helft 17e eeuw. Na het onderzoek is de vindplaats afgedekt met grof zand, later is er een parkeerterrein op aangelegd.

Vondstmelding 4576625100: In de oude ophogingslaag is sprake van een zeer geringe bijmenging van handgevormde baksteen uit de 16e of 17e eeuw, kalkbrokken en de aanwezigheid van fosfaatvlekken.

Vondstmelding 2431388100: In maart, april en juni 2014 zijn de ondergrondse sloopwerkzaamheden alsmede de aanleg van de nieuwe bouwput ter plekke van de Molendijk 46-48 in de oude dorpskern van Oud-Beijerland archeologisch begeleid. Het plangebied, c.q. onderzoeksgebied, ligt aan de zuidzijde tegen een dijklichaam die is aangelegd vanaf 1557 A.D. In het plangebied zijn bewoningsresten aangetroffen uit de periode lopende vanaf de tweede helft van de 17de eeuw tot en met de 20ste eeuw. In het noordelijke deel van onderzoeksgebied zijn funderingen uit de 17de en 18de eeuw aangetroffen en een beerput uit de 20ste eeuw. Hieruit kan worden afgeleid dat na de 18de of 19de eeuw de bewoning in dit deel van het plangebied plaats heeft gemaakt voor een open achtererf. In het zuidwestelijke deel van het plangebied zijn resten aangetroffen van een kelder uit de 17de eeuw en het begin van de 18de eeuw. Anderzijds leek de ondergrond in dit deel van het plangebied sterk verstoord. De meeste archeologische resten zijn aangetroffen in het zuidoostelijke deel van het plangebied, waar het pand Molendijk nr. 46 recentelijk is afgebroken. De archeologische resten bestonden hier uit funderingen, muren, tegelwanden, vloeren, poeren, haardplaatsen, en (toog)kelders. Het geheel van archeologische resten hier kan geïnterpreteerd worden als een benedenwoning met aangrenzende kelderruimtes, die in gebruik is geweest vanaf de tweede helft van de 17de eeuw tot in de 19de eeuw. Aan het eind van de 18de eeuw of in de 19de eeuw is de vloer verhoogd, waarschijnlijk vanwege wateroverlast, en is de haardplaats aangepast. Tenslotte is in de 20ste eeuw de vloer van de begane grond verlaagd ter plekke van het pand van de Molendijk nr. 46, waardoor het lijkt dat de benedenwoning toen uitsluitend een kelderfunctie kreeg.

Vondstmelding 2295292100: Tijdens een archeologische opgraving aan de Beneden Molendijk zijn bebouwingsresten (funderingen ed) aangetroffen vanaf de oudste bewoningsfase van het gebied (17e eeuw). Ook zijn erfgerelateerde sporen gedocumenteerd (beerputten, kuilen, sloten). Op basis van diverse specialistische onderzoeken is inzicht verkregen van de bewoningsgeschiedenis van dit gebied vanaf de 17e eeuw. Ter hoogte Molendijk 33 is een archeologische begeleiding van de sloop uitgevoerd. Het was niet mogelijk om het dijkprofiel (Molendijk) te zien (technische belemmeringen). De begeleiding heeft geen resultaten opgeleverd.

Vondstmelding 3230696100: Bij het uitgraven van een dichtgeworpen sloot werd diverse materiaal uit het einde van de 16e eeuw geborgen; waaronder een

vrijwel compleet 16e eeuws majolica bord. Het bord is geheel polygrome beschilderd en met een springende haas in de spiegel. Opmerkelijk genoeg werd daarbij ook een polygrome majolicategel aangetroffen met een springende kat. Beiden lijken afkomstig uit hetzelfde productiecentrum; Dat spec. 1570-1590.

2.4.3 Archeologische onderzoeken (Archis)

In het Archeologisch Informatiesysteem (Archis) staan binnen het plangebied één archeologische onderzoeksmeldingen geregistreerd. Binnen het onderzoeksgebied liggen vier archeologische onderzoeksmeldingen (zie tabel 2.4).¹¹

Tabel 2-4. onderzoeksmeldingen in het plan- en onderzoeksgebied

Zaakidentificatie	Jaar	Type onderzoek	Plaats/toponiem	Publicatie/rapport
2069537100	2002	Verwachtingskaart	Oud-Beijerland/ Gemeente Oud-Beijerland	Ras, 2003
4608400100	2018	Bureauonderzoek	Oud-Beijerland/-	Ras, 2018
4576625100	2018	Bureauonderzoek	Vierwiekenplein te Oud-Beijerland	Kuijl, 2018
2405216100	2013	Bureauonderzoek	Oud-Beijerland/ Molendijk 46-48	Bosch, 2013
2683047100	2015	Bureauonderzoek	Oud-Beijerland/-	Niet aangetroffen.
2448836100	2014	Booronderzoek	Oud-Beijerland/ Oud-Beijerland van Speijkstraat	Ras, 2014
5716051100	2025	Begeleiding	Oud-Beijerland/-	Niet aangetroffen.
2355401100	2012	Booronderzoek	Oud-Beijerland/ Spuioeverweg	Bongers & Jelsma, 2012
2417359100	2013	Begeleiding	Oud-Beijerland/Bierkade/ Scheepmakershaven	Mientjes, 2017
5650636100	2024	Begeleiding	Oud-Beijerland/-	Veldwerkrapport, 2024
5478577100	2023	Booronderzoek	Oud-Beijerland/-	Ras, 2023
3977274100	2015	Begeleiding	Oud-Beijerland/-	de Koning, 2016
2347504100	2011	Booronderzoek	Oud-Beijerland/ Spuioeverweg/Zinkweg	Bongers & Jelsma, 2011

Onderzoeksmelding 2069537100: Binnen het plangebied. Archief- en veldonderzoek om het aanwezige bodemarchief binnen de gemeente Oud-Beijerland op hoofdlijnen in kaart te brengen. Met het oogmerk om te komen tot een globale zonering van gebieden met archeologische waarden. Deze zonering kan bij het grootste deel van toekomstige ruimtelijke inrichtingsplannen worden gebruikt als referentiekader voor een verantwoorde inbedding van de 'archeologische component', en zal vastgelegd worden in het 'Archeologisch Beleidsplan Gemeente Oud-Beijerland' (zie 1.3.2).

Onderzoeksmelding 4608400100: In het noordelijke deel van het plangebied, werd een archeologische verwachting vanaf het tweede helft van de 16e eeuw gemaakt, binnen de oude dorpskern van Oud-Beijerland.

Onderzoeksmelding 4576625100: Op grond van het uitgevoerde archeologisch onderzoek wordt verwacht dat het onderzoeksgebied in gebruik is geweest als achtererven van de historische bebouwing aan de Molendijk en de Spuidijk. Op

¹¹ Geraadpleegd via [Archis 3 - zoeken](#).

dergelijke achtererven kunnen oude sporen van ambachtslieden verwacht worden, zoals oude loodsen, afvalkuilen met slachtafval, afvalkuilen van leerlooierijen (hoornpitten), ververijen, pottenbakkerijen, etc. Vondstmateriaal kan onder andere bestaan uit aardewerk, dierlijk botmateriaal, bouwmateriaal, glas, leer en metaalvondsten. Door het ontbreken van Hollandveen en de aanwezigheid van een wadvlakte die gevormd is onder natte omstandigheden is dient de verwachting voor de periode Laat-Paleolithicum tot en met de Romeinse tijd bijgesteld te worden naar laag.

Onderzoeksmelding 2405216100: Binnen het onderzoekgebied bestaat een zeer grote kans op het aantreffen van archeologische resten uit de Nieuwe tijd, gerelateerd aan bebouwing aan de Molendijk vanaf het einde van de 16^e eeuw. Geadviseerd wordt om de ondergrondse sloopwerkzaamheden de eventueel uit te voeren bodemsanering en de graafwerkzaamheden ten behoeve van de nieuwbouw onder archeologische begeleiding, protocol IVO-P te doen uitvoeren.

Onderzoeksmelding 2448836100: Conclusies op basis van het archeologisch bureau- en booronderzoek:

- Het plangebied bevat een recente ophooglaag voornamelijk uit de tweede helft van de 20^e eeuw, op (kom-)afzettingen.
- De top van het Hollandveen ligt in het plangebied dieper dan 3,0 tot 3,3 m - NAP en is niet meer intact.
- De top van de (kom-)afzettingen van Duinkerke IIIb zand ligt op een diepte van ca. 0,4 tot 0,5 m -mv. Deze afzetting stamt voornamelijk uit 1300-1450 AD toen het gebied een waddegebied was. In 1557 werd het definitief ingepolderd.
- Archeologische vindplaatsen uit de nieuwe tijd kunnen hier direct onder de recente ophooglaag gevonden worden, in de top van de afzettingen van Duinkerke IIIb vanaf ca. 0,3-0,5 m -mv (ca. 0 m NAP).
- In het noordoostelijke deel van het plangebied kunnen resten van twee woningen uit de eerste helft van de 17^e eeuw gevonden worden, behorend tot de oude dorpskern van Oud-Beijerland. In het noordwestelijke deel kunnen resten van een 18^e-eeuwse woning en schuur gevonden worden. Het overige deel was vanaf 1557 onbebouwd tot de tweede helft van de 19^e eeuw en werd pas omstreeks 1958 volledig bebouwd.
- Archeologische vindplaatsen uit de IJzertijd, Romeinse Tijd en Middeleeuwen worden hier niet verwacht omdat de top van het Hollandveen niet meer intact is. Vindplaatsen uit het Laat Neolithicum en vroege bronstijd kunnen in de top van de afzettingen van Calais IV liggen, op een diepte van ca. 3,5-6,1 m -mv (ca. 3,2-5,5 m -NAP).

Onderzoeksmelding 2355401100: In de noordoostelijke hoek van plangebied Spuioverweg te Oud-Beijerland zijn bij het waarderend onderzoek vondsten gedaan met een datering van omstreeks de 18^e eeuw. Er lijken op dit deel van het terrein geen grootschalige (sub)recente bodemingrepen te zijn geweest. Daardoor kunnen bewoningsresten bewaard gebleven zijn die geassocieerd zijn met de vondsten van de 18^e eeuw materialen zoals van waterputten en funderingen. Het waarderend onderzoek heeft geen nieuwe aanwijzingen opgeleverd voor bewoning uit de vroegste periode van Oud-Beijerland. Geen nadar archeologisch onderzoek uitgevoerd.

Onderzoekmelding 2417359100: In het plangebied zijn resten aangetroffen van houten beschoeiingen van de havenkade langs de Bierkade en van de bakstenen kademuren (Spoor nr. 22 en 27) van de voormalige verbindingswatergang tussen de haven en het tussen de West- en Oost-Voorstraat gelegen water. Deze resten kunnen worden gedateerd in het begin van de 17de eeuw. Daarnaast zijn resten aangetroffen van oudere, bakstenen bestratingen van de Bierkade. De analyse van het baksteenmateriaal (baksteentype en -formaten) van de oudere bestratingen, wijst op een datering in de eerste helft van de 17de eeuw en in de 19de eeuw. Voor wat betreft de oudste bestrating zou er echter sprake kunnen zijn geweest van hergebruik van materiaal.

Onderzoekmelding 5650636100: Twee complextypes van de Nieuwe Tijd Midden tot Nieuwe Tijd Laat, een duiker en een nederzetting met stedelijk karakter.

Onderzoekmelding 5478577100: Ter plaatse van het plangebied was waarschijnlijk vanaf circa 1560 bebouwing aanwezig, langs de Kerkstraat. Archeologische vindplaatsen uit de IJzertijd, de Romeinse Tijd en de Middeleeuwen worden ter plaatse van het plangebied niet verwacht omdat op basis van de diepteligging van de top van het Hollandveen kan worden aangenomen dat deze waarschijnlijk niet meer intact aanwezig is. Archeologische vindplaatsen uit het Laat Neolithicum en de Vroege Bronstijd kunnen worden aangetroffen in de top van de Afzettingen van Calais IV. De top van de Afzettingen van Calais IV ligt waarschijnlijk op een diepte van circa 5.6 meter beneden het maaiveld (5.6 meter NAP). Over de daadwerkelijke aanwezigheid of de omvang van de hier mogelijk aanwezige archeologische sporen kunnen op dit moment nog geen uitspraken worden gedaan. Er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van grootschalige bodemverstoringen ter plaatse van het plangebied.

Onderzoekmelding 3977274100: Vondsten, sporen en complexen uit de laat middeleeuwen tot de Nieuwe Tijd Laat. Geconcludeerd dat het waardevolle bodemarchief al direct onder de bestrating en het moderne straatzand aanwezig is; ook al is de bodem ter plaatse deels verstoord door de aanleg van rioleringen, kabels en leidingen. Buiten de onderzochte locaties kunnen in de bodem nog resten van bewoning aanwezig zijn. Ook zullen afvalkuilen, beerputten, waterputten en dergelijke nog dieper in de bodem bewaard zijn gebleven. De afvaldump (in beerputten) zoals aangetroffen in de Van Brakelstraat kan informatief zijn over de mate van welvaart van de bewoners, hun activiteiten en beroepen.

Onderzoekmelding 2347504100: De vondsten zijn gedaan bij twee booronderzoeken in de hoek tussen de Spuioeverweg en de Zinkweg. Ze zijn afkomstig van dieptes tussen 0,6 en 1,3 meter uit lagen waarin geen eenduidig modern materiaal in is aangetroffen zoals plastic, steenkool en dergelijke. Naast de scherven roodbakkerij zijn scherven gevonden van drie witbakkerij en één faience.

2.4.4 Ondergrondse bouwhistorische waarden

In het plangebied is geen bebouwing bekend op basis van historische kaarten en worden geen ondergrondse bouwhistorische waarden verwacht.

2.4.5 Overige bronnen

Er zijn voor dit bureauonderzoek nog geen amateurarcheologen en/of de regionale/lokale historische vereniging benaderd.

NUMIS (NUMismatisch Informatie Systeem) is een database waarin beschrijvingen zijn te vinden van in Nederland gevonden munten, penningen en andere numismatische voorwerpen.¹² In NUMIS zijn alle bij het Geldmuseum bekende schatvondsten beschreven. Van losse vondsten is vooral materiaal van vóór het jaar 1600 na Chr. opgenomen. Het raadplegen van NUMIS heeft voor het plangebied geen aanvullende informatie opgeleverd met betrekking tot archeologie.

In de database van *Portable Antiquities of the Netherlands* (PAN) worden oudheidkundige vondsten, met name metaalvondsten gevonden met behulp van een metaaldetector, geregistreerd en online gepubliceerd. Het raadplegen van de PAN heeft geen aanvullende informatie opgeleverd voor dit onderzoek.¹³

Het raadplegen van digitaal beschikbare gegevens uit het provinciaal/gemeentelijk depot voor bodemvondsten heeft geen aanvullende informatie opgeleverd voor dit onderzoek.

2.5 Historische situatie en mogelijke verstoringen

2.5.1 Historische situatie

Op basis van historische kaarten kan inzicht worden verkregen in de het historisch gebruik van een gebied van na de late middeleeuwen tot begin 20e eeuw. In die periode was men veel meer dan nu gebonden aan de (on)mogelijkheden die het natuurlijke landschap bood voor bewoning en andere vormen van landgebruik. Het historisch gebruik zegt daarmee iets over de archeologische potentie van het gebied. Daarnaast kan het informatie leveren over eventuele bodemverstoringen die in het verleden hebben plaats gevonden.

Oud-Beijerland werd in 1559 gesticht door graaf Lamoraal van Egmont, die het in 1557 had laten bedijken. Het werd oorspronkelijk Beierland genoemd, naar zijn vrouw Sabina van Beieren, met de naam die in 1582 veranderde naar Oud-Beijerland ter onderscheiding van het nieuwe dorp Nieuw-Beijerland dat enkele kilometers westwaarts werd gesticht. Uit de historische kaarten blijkt dat de bewoning van het gebied in en rondom het plangebied toeneemt, en dat de gebouwen binnen het plangebied in de loop der tijd veranderen.

2.5.2 Historische kaarten

In tabel 2.5. zijn de geraadpleegde historische kaarten weergegeven met een beschrijving van de situatie binnen en in de omgeving de van het plangebied.

¹² [NNC-ontsluiting - DNB.nl - De Nederlandsche Bank](https://nnc-ontsluiting-dnb.nl/)

¹³ [PAN - Portable Antiquities Netherlands \(portable-antiquities.nl\)](https://pan-portable-antiquities-netherlands.org/)

Hierbij wordt gelet op de aanwezigheid van wegen, bewoning, waterlopen, bruggen, etc.

Tabel 2-5. Overzicht historisch kaartmateriaal en gebeurtenissen

Bron/auteur	Datering/ jaartal	Kaartblad/schaal	Omschrijving omgeving	Beschrijving plangebied
Jacob van Deventer	1579	1:270.000	Deze kaart is gemaakt tussen de periode dat de inpoldering van de Hoeksche Waard nog aan de gang was, na de oprichting van Beierland, hier genoemd Beÿerlat, en vóór de inpoldering en benoeming van Nieuw-Beierland. De plaats wordt gescheiden van de oostelijke dorpen van de Hoeksche Waard door De Kreecke.	De kaart toont dat Oud-Beierland in deze tijd bewoond was.
Mathijs Janzoon	1595	-	De oudste beschikbare kaart die de indeling van Oud-Beierland toont.	De indeling van de huizen en dijken in deze tijd suggereert dat er nog geen gebouwen waren binnen het plan- of onderzoeksgebied.
Nicolaus Vischer	1670-1702	1:90.000	Deze kaart is gemaakt nadat het grootste deel van de Hoeksche Waard, zoals het tegenwoordig bestaat, was ingepolderd. Het oude centrum is zichtbaar, samen met de locatie van de kerk, dijken en molens.	In vergelijking met de kaart van Janzoon lijkt het erop dat de omvang van Oud-Beierland is toegenomen sinds de 16e eeuw. Hoewel er geen aanwijzingen zijn van gebouwen in de nabijheid van het plangebied.
Kadastrale Minuutplannen	1811-1832 MIN08149C01	1:2.500	De Gedempte Spui en Beneden Molendijk zijn nog steeds dijken, nog niet wegen zoals ze vandaag zijn.	Het plangebied beslaat nu een gebied met gebouwen voor uiteenlopende doeleinden.
Topografische Kaart	1850-1883	1:25.000	Idem.	Idem.
Topografische Kaart	1883-1939	1:25.000	De dijken zijn nu wegen geworden, er is woningbouwontwikkeling ten noorden en ten zuiden van het plangebied.	Idem.
Topografische Kaart	1940-1962	1:25.000	Oud-Beierland blijft zich ontwikkelen en uitbreiden.	Idem.
Topografische Kaart	1962-2011	1:25.000	Idem.	In deze jaren verandert de vorm van de gebouwen binnen het plangebied, wat mogelijk wijst op renovaties of heropbouwwerkzaamheden. De parkeerplaats in het westelijke deel van het plangebied lijkt rond 2011 te zijn ontwikkeld.

Afbeelding 2.7: Uitsnede van de kaart van Jacob van Deventer, 1579, onderzoeksgebied rood omlijnd. (bron: e-rara.ch)¹⁴

Afbeelding 2.8: Uitsnede van de kaart 'de Beer', van Mathijs Janzoon, 1595 met de globale ligging van het plangebied, blauwe punt. (bron: VTH 965, Nationaal Archief Den Haag via Bosch, 2013)

¹⁴ <https://doi.org/10.3931/e-rara-113154>

Afbeelding 2.9: Uitsnede van de kaart van Nicolaus Vischer, 1670-1702 met globale ligging van het plangebied rood omlijnd. (bron: digitization of Charles University)¹⁵

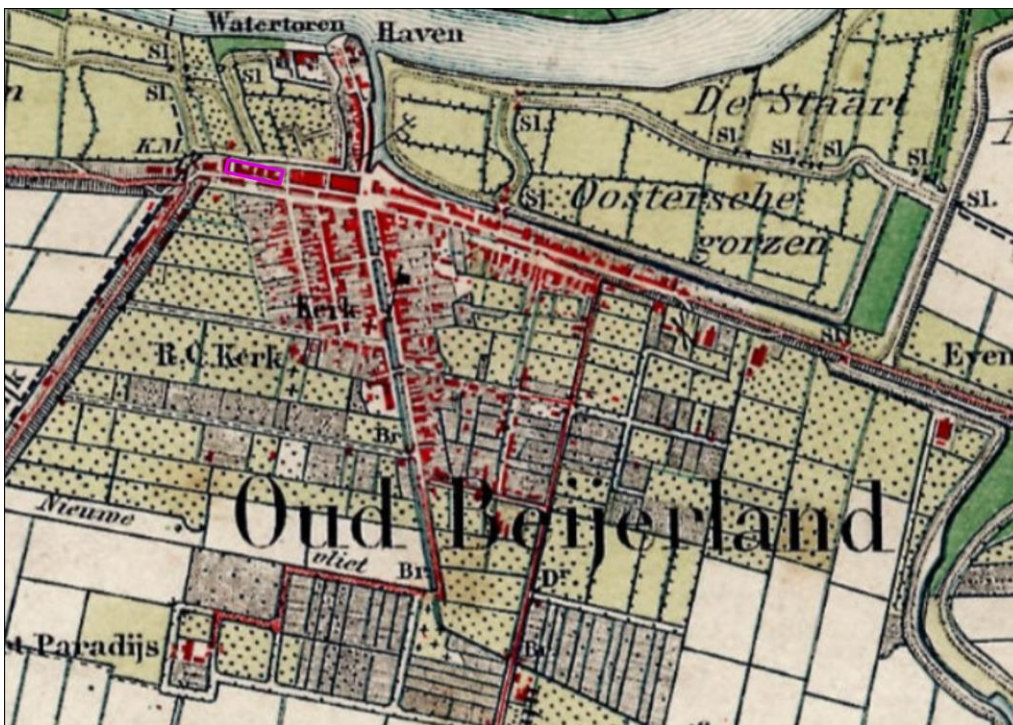

Afbeelding 2.10: Uitsnede van Kadastrale kaart 1811-1832: minuutplan Oud-Beijerland, Zuid-Holland, sectie C, blad 01 (MIN08149C01) met plangebied magenta omlijnd.

¹⁵ DELFLANDIA, SCHIELANDIA et circumjacentes Insulæ u | Digitization of Charles University | Kramerius - Digital Library

Afbeelding 2.11: Uitsnede van topografische kaart, 1850-1883 (bron: topotijdreis.nl)

Afbeelding 2.12: Uitsnede van topografische kaart, 1883-1939 (bron: topotijdreis.nl)

Afbeelding 2.13: Uitsnede van topografische kaart, 1940-1962 (bron: topotijdreis.nl)

Afbeelding 2.14: Uitsnede van topografische kaart, 1963-2011 (bron: topotijdreis.nl)

2.5.3 Militair-historische gegevens

Volgens de Indicatieve Kaart Militair Erfgoed zijn er geen gegevens over de militair-historische situatie van het plangebied.

2.5.4 Mogelijke verstoringen

Binnen het plangebied hebben zeer waarschijnlijk verstoringen plaatsgevonden vanwege de aanleg en sloop van gebouwen (weggraven van fundamenteën) en de aanleg van kabels en leidingen. In het plangebied zijn bodemingrepen bekend tijdens de aanleg van kabels en leidingen die eventuele archeologische resten kunnen hebben verstoord. De exacte ligging en dieptes van deze verstoringen is echter niet bekend.

3 Archeologische verwachting

3.1 Gemeentelijke archeologische waarden- en verwachtingskaart

De archeologische verwachting voor het plangebied op basis van de gemeentelijke waarden- en verwachtingskaarten is een middelhoge verwachting uit de IJzertijd tot en met de Nieuwe tijd, met een hoge tot zeer hoge archeologische verwachting van archeologische resten uit de Late Middeleeuwen tot en met de Nieuwe tijd (zie paragraaf 1.3).

3.2 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van de hierboven gepresenteerde en geïnterpreteerde bronnen en gegevens is een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Het plangebied ligt op een locatie die in het Laat Paleolithicum / Mesolithicum ideaal is geweest voor bewoning, langs een zoetwaterrivier met een rijke verscheidenheid aan flora en fauna. Dit gebied is ook voortdurend in beweging geweest, met een constant veranderend landschap door natuurlijke en menselijk veroorzaakte invloeden.

Binnen het plangebied is er een lage archeologische verwachting voor de periode van het Laat Paleolithicum tot de Middeleeuwen vanwege sterke erosieve ontwikkelingen in het landschap tijdens bepaalde perioden. Omdat de estuariumafzettingen zo dik zijn, is de verwachting van archeologische resten uit deze perioden zeer laag tot ongeveer 5 m - mv, de diepte van het Hollandveen.

Het plangebied heeft een hoge verwachting van archeologische resten vanaf 1557. De landaanwinning in deze periode was bedoeld voor bewoning en agrarisch gebruik van het nieuwe land, en daarom is er een reële kans dat archeologische resten uit deze tijd aanwezig zijn, zoals ook is gebleken uit ander archeologisch onderzoek in nabije omgeving. Op basis van de voorgestelde graafdiepte door Fullhouse B.V. (tussen 0,2 en 1,6 m -mv) zullen waarschijnlijk alleen archeologische resten uit deze latere periode van bewoning aanwezig zijn. Voor deze periode wordt, naast greppels, paalgaten en afvalkuilen, ook baksteensporen zoals funderingen verwacht. Het vondstmateriaal kan worden aangevuld met periodespecifiek keramiek (aardewerk, steengoed, porselein, keramische pijpen, etc.), glas, natuursteen en bouw materiaal (baksteen, dakpan, etc.). De hierboven archeologische resten worden binnen het plangebied verwacht direct vanaf het maaiveld.

4 Conclusie en advies

4.1 Conclusie

In opdracht van Fullhouse BV heeft Sweco Nederland B.V. een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Beneden Molendijk, te Oud-Beijerland in de gemeente Hoeksche Waard.

De reden voor dit bureauonderzoek betreft de herontwikkeling van een voormalig modecentrum in het centrum van Oud-Beijerland. Hierbij worden graafwerkzaamheden uitgevoerd tot een maximale diepte van 0,2 meter -mv aan de zuidkant en tot 1,6 meter aan de noordkant van het plangebied. Daarna worden funderingspalen geheid; de exacte aantal, diepte, grootte en locatie zijn nog niet bekend.

Binnen het plangebied zijn mogelijk archeologische waarden aanwezig vanaf 1557. De geplande ingrepen hebben zeer waarschijnlijk een negatieve invloed op deze waarden. Het plangebied blijkt op een zeer geschikte locatie te liggen waar mensen zich van oudsher graag vestigden. Deze hoge verwachting wordt bevestigd door de vele vindplaatsen in de nabijheid van het plangebied uit de Late Middeleeuwen tot Late Nieuwe Tijd. Het niveau kan verstoord zijn door een aantal kabels- en leidingen en de aanwezige bebouwing.

4.2 Advies

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek adviseert Sweco Nederland B.V. een archeologische begeleiding van de sloop. Voorafgaand aan het begeleiding dient er een Programma van Eisen opgesteld te worden en te worden goedgekeurd door de bevoegde overheid. Na de sloop van de bestaande bouwwerken kan een tussentijds evaluatieadvies worden opgesteld met resultaten, kaartjes en gegevens over diepteligging eventuele archeologische resten, de fysieke en inhoudelijke kwaliteit en advies voor eventuele vervolgstappen, inclusief advisering over mogelijkheden tot behoud in situ van specifieke aangetroffen resten. Dit vervolgonderzoek dient te bestaan uit een proefsleuvenonderzoek met eventuele directe doorstart naar opgraving voorafgaand aan de verdere graafwerkzaamheden. Zodra er een definitief palenplan is opgesteld, zal een aanvulling op dit bureauonderzoek nodig zijn om te bepalen of aanvullend archeologisch onderzoek vereist is.

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden toch onverwacht archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 5.10 en 5.11 van de Erfgoedwet aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de minister verplicht (vondstmelding via de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed: d.m.v. een Archis-vondstmelding) en de bevoegde overheid (gemeente Hoeksche Waard).¹⁶

De Omgevingswet regelt dat in het geval van archeologische toevalsvondsten van algemeen belang, niet alleen de minister van OCW, maar ook de gemeente bevoegd is om bodemversturende werkzaamheden stil te leggen.

¹⁶ <https://formulier.cultureelerfgoed.nl/archis/vondstmeldingsformulier>

De bevoegde overheid neemt op basis van dit rapport een (selectie)besluit. De mogelijkheid bestaat dat dit besluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

Literatuur en gebruikte bronnen

Literatuur

- Alterra. Bodemkaart van Nederland schaal 1:50.000. Wageningen UR.
- Berendsen, H.J.A., 2004. *Fysische geografie van Nederland. De vorming van het land*. Van Gorcum, Assen.
- Bongers, J.M.G. & J. Jelsma, 2012. *Oud-Beijerland Spuioeverweg (Gemeente Oud-Beijerland, ZH). Een Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek, Waarderende Fase*. De Steekproef.
- Bongers, J.M.G. & J. Jelsma, 2011. *Oud-Beijerland, Spuioeverweg (Gemeente Oud-Beijerland, ZH). Een Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek*. De Steekproef.
- Bosch, J.E. van den, 2013. *IVO-O Nieuwbouw Bakkerij Voordijk, Molendijk 46 en 48*, Oud-Beijerland, Gemeente Oud-Beijerland.
- Brandt, R.W., E. Drenth, M. Montforts, R.H.P. Proos, I.M. Roorda & R. Wiemer, 1992. Archeologisch Basis register ARCHIS. Amersfoort, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.
- Cohen, K. M., & Stouthamer, E., 2024. *Digitaal basisbestand paleogeografie van de Rijn-Maas delta*.
- de Koning, M.W.A., 2016. *Archeologische Begeleiding project 'Riolerings Van Speijkstraat e.o.', Oud-Beijerland, Gemeente Oud-Beijerland*. SOB Research.
- Jordanov, M.S., 2014. *Plangebied Beneden Molendijk, gemeente Oud-Beijerland; archeologisch onderzoek: een opgraving en een archeologische begeleiding*.
- Kruif, S. de, 2009. *Plangebied Beneden Molendijk, gemeente Oud-Beijerland; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek*.
- Kuijl, E.E.A. van der, 2018. *Bureauonderzoek, Bouwdossieronderzoek en Verkennend Booronderzoek Archeologie Plangebied nieuwbouw Vierwiekenplein te Oud-Beijerland, gemeente Oud-Beijerland*.
- M. W. A. de Koning, 2016. *Archeologische Begeleiding project 'Riolerings Van Speijkstraat e.o.', Oud-Beijerland, Gemeente Oud-Beijerland*. SOB Research.
- Mientjes, A. C., 2017. *Archeologische Begeleiding 'Herinrichting Bierkade en Scheepmakershaven', Oud-Beijerland*. SOB Research.
- Mientjes, A.C., 2014. *Archeologische Begeleiding 'Plangebied Molendijk 46-48', Oud-Beijerland, Gemeente Oud-Beijerland*.
- Ras, J., 2003, *Archeologisch beleidsplan gemeente Oud-Beijerland*, <https://doi.org/10.17026/dans-xke-vn5x>, DANS Data Station Archaeology, V1; Oud-Beijerland-Rapport-Archeologisch Beleidsplan-0311.pdf
- Ras, J., 2023. *Archeologisch Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek door middel van grondboringen Plangebied Kerkstraat 23, Oud-Beijerland, Gemeente Hoeksche Waard*. SOB Research.

Schokker, J., 2010. *Geologische overzichtskaart van Nederland*. Utrecht: TNO Bouw en Ondergrond.

SIKB, 2018. *BRL SIKB 4000 Beoordelingsrichtlijn Archeologie versie 4.2* (incl. Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie KNA). Gouda, SIKB.

van Asselen, S., & Bos, I., 2009. Veen in de Rijn-Maas delta: Groei, afbraak en compactie. *Grondboor & hamer*, 63(3/4), 54-61.

Visscher, Nicolaes Jansz. A Dussen, Jakob van der. *Delflandia, Schielandia et circumjacentes Insulæ ut Voorna, Overlackea, Goerea, Yselmonda et aliæ*. 1:90 000. Amst. Bat: Nicolaus Vischer, 1670 - 1702.

Gebruikte bronnen

www.ahn.nl

archis.cultureelerfgoed.nl

www.bodemloket.nl

www.dinoloket.nl

www.ikme.nl

www.pdok.nl

www.topotijdreis.nl

Bijlage 1. Geologische en Archeologische perioden

Tabel 1. Geologische tijdvakken en perioden

Chronostratigrafie			Jaren geleden	
Kwartair	Holoceen	Subatlanticum	3.000	- heden
		Subboreaal	5.000	- 3.000
		Atlanticum	8.000	- 5.000
		Boreaal	9.000	- 8.000
		Preboreaal	11.700	- 9.000
	Pleistoceen	Laat	126.000	- 11.700
		Weichselien (ijstijd)	116.000	- 11.700
		Eemien	126.000	- 116.000
		Midden	465.000	- 126.000
		Saalien (ijstijd)	238.000	- 126.000
		Elsterien (ijstijd)	465.000	- 418.000
		Vroeg	2.580.000	- 465.000

Tabel 2 Overzicht van archeologische perioden (naar Archis)

Periode	Tijd			
Paleolithicum (Oude Steentijd)		tot	8800 v.Chr.	
Vroeg		-	300.000 BP	
Midden	300.000	-	35.000 BP	Neanderthalers
Laat	35.000 BP	-	8800 v.Chr.	
Mesolithicum (Midden Steentijd)	8800 v.Chr.	-	4900 v.Chr.	
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	5300 v.Chr.	-	2000 v.Chr.	
Vroeg	5300 v.Chr.	-	4200 v.Chr.	
Midden	4200 v.Chr.	-	2850 v.Chr.	Trechterbekercultuur
Laat	2850 v.Chr.	-	2000 v.Chr.	Enkelgrafcultuur/Klokbekers
Bronstijd	2000 v.Chr.	-	800 v.Chr.	
Vroeg	2000 v.Chr.	-	1800 v.Chr.	
Midden	1800 v.Chr.	-	1100 v.Chr.	
Laat	1100 v.Chr.	-	800 v.Chr.	
IJzertijd	800 v.Chr.	-	12 v.Chr.	
Vroeg	800 v.Chr.	-	500 v.Chr.	
Midden	500 v.Chr.	-	250 v.Chr.	
Laat	250 v.Chr.	-	12 v.Chr.	
Romeinse Tijd	12 v.Chr.	-	450 na Chr.	
Vroeg	12 v.Chr.	-	70 na Chr.	
Midden	70 na Chr.	-	270 na Chr.	
Laat	270 na Chr.	-	450 na Chr.	
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050 na Chr.	
Vroeg A	450	-	525	Volksverhuizingstijd
Vroeg B	525	-	725	Merovingisch
Vroeg C	725	-	900	Karolingisch
Vroeg D	900	-	1050	Ottoons
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	
Laat A	1050	-	1250	Volle Middeleeuwen
Laat B	1250	-	1500	
Nieuwe Tijd	1500	-	heden	
Nieuwe tijd A	1500	-	1650	
Nieuwe tijd B	1650	-	1850	
Nieuwe tijd C	1850	-	Heden	

Bijlage 2 Ligging plangebied

Legenda

 Plangebied

Ligging locatie
Beneden Molendijk

Opdrachtgever: Fullhouse BV
Projectnummer: 51028721

Datum: 27-02-2025
Schaal: 1:500
Formaat: A3

